

NHỮNG DẤU ẤN KHÓ QUÊN

■ DUONG QUANG MINH

Cuối tháng 8/1945, từ căn cứ Việt Bắc vừa về tới thủ đô Hà Nội, Bác Hồ đã chỉ thị thành lập Đài Tiếng nói Việt Nam (TNVN). Chỉ trong vòng nửa tháng, TNVN chào đời (7/9/1945). Từ đó, Người đã 5 lần đến thăm. Mỗi lần Người đến mang một dấu ấn lịch sử trọng đại của đất nước. Xin kể ba trong những dấu ấn ấy.

Trưa 23/10/1946, một ngày sau khi từ Pháp về, Bác đến phòng thu thanh ở nhà số 4, phố Phạm Ngũ Lão, Hà Nội, nói chuyện với đồng bào cả nước về Tam ước 14/9/1946 mà Người ký với Chính phủ Pháp. Đồng thời Người nêu lên những nhiệm vụ cấp bách. Qua lời Người thông báo, phân tích và cả những điều Người

chưa tiện nói công khai, đồng bào ta hiểu đất nước sắp bước sang giai đoạn mới, tinh thần đoàn kết nhất trí toàn dân lúc này là tối cần thiết, sự sẵn sàng đáp ứng nhiệm vụ trước mắt đặt ra từng ngày từng giờ, tất cả nhân tài vật lực đều hướng vào mục tiêu cao cả là bảo vệ nền độc lập dân tộc và toàn vẹn đất nước. Ông Giám đốc Trần Lâm tiễn Người ra về, được Người dặn: “Đài TNVN phải hết sức cảnh giác với bọn Tây mủ đỏ và bọn phản động vào cướp micro”.

Đêm giao thừa năm Bính Tuất (21/1/1947), Bác đến địa điểm sơ tán đầu tiên của Đài, tại hang Chùa Trâm, huyện Chương Mỹ, tỉnh Hà Đông, nay thuộc ngoại thành Hà Nội, đọc “Thư chúc tết

kháng chiến” đầu tiên, gửi đồng bào và chiến sĩ cả nước, với khí thế hào hùng “Cờ đỏ sao vàng bay phấp phới / Tiếng kèn kháng chiến vang dậy non sông / Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào! Sức ta đã mạnh, người ta đã đông / Trường kỳ kháng chiến nhất định thắng lợi”. Nhân đó, Người viết đôi câu đối “Kháng chiến thắng lợi / Kiến quốc thành công” trên giấy hồng điều, tặng Sư cụ Chùa Trâm. Sư cụ liền đặt câu đối lên bàn thờ Phật. Nói chuyện với cán bộ công nhân viên của Đài, Người khen tất cả đều đã sẵn sàng chấp nhận gian khổ, rời Thủ Đô đi kháng chiến. Người khuyên: “Ai ai cũng phải để cao tinh thần tự lực, đoàn kết, sáng tạo, cảnh giác, giữ vững làn sóng

phát thanh cầu nối giữa chính phủ và nhân dân giữa Việt Nam và thế giới”.

Đêm tất niên năm Canh Tý sang năm Tân Sửu (13/2/1961), Bác đến thăm Đài, nhân dịp khánh thành Trung tâm Âm Thanh do Liên Xô viện trợ (tại 37,38,39, phố Bà Triệu, Hà Nội). Giám đốc Trần Lâm và Trưởng phòng bá âm Trần Hữu Hanh dẫn Bác đi thăm tiểu đội công an vũ trang bảo vệ đài, nơi ghi âm, pha âm, truyền âm và phát thanh viên đang làm việc. Trước đông đảo cán bộ công nhân viên chúc đón chào Bác tại phòng họp, Người căn dặn: Đất nước ta còn nghèo, ai cũng cần khắc phục khó khăn, để cao tinh thần tự lực tự cường, làm việc theo cách con nhà nghèo, đừng đòi hỏi nhiều ở nhà nước. Cán bộ, công nhân Đài TNVN phải bảo quản thật tốt những hàng viện trợ của các nước bạn để sử dụng lâu bền...

Qua 40 năm bốn ba tại nhiều nơi trên

thế giới tìm đường cứu nước, Bác Hồ coi báo chí là một bộ phận của sự nghiệp cách mạng. Theo đó, đài phát thanh có một vị trí hết sức quan trọng. Đài không có giấy thông hành mà vẫn đến được với từng nhà, không có hộ chiếu mà vẫn vượt được biên giới đến với nhiều nước. Lại thêm, trong thực tiễn hoạt động cách mạng, Bác nhiều lần dựa vào các đài phát thanh để nắm bắt tình hình và hành động. Xin kể ba chuyện:

Mùa đông năm 1938, Bác từ Liên Xô trở lại Trung Quốc. Đến Quế Lâm (tỉnh Quảng Tây), Bác tham gia Bát Lộ Quân và được đơn vị bầu làm bí thư chi bộ, chủ nhiệm câu lạc bộ, kiêm việc nghe đài phát thanh lấy tin tức quốc tế làm tài liệu nói chuyện thời sự cho đơn vị và tuyên truyền cách mạng trong nhân dân địa phương... Bác kể: “Việc nghe radio lúc đó không dễ. Vì đó là lần đầu tiên mình mó tay vào cái máy thu thanh, nên không rõ đài nào phát, giờ nào phát và

làn sóng nào. Minh thức suốt 5 đêm liền, vận đi vận lại tìm sóng. Đến khuya đêm thứ 6, mình mới nghe được đài Luân Đôn và hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. (Theo tác phẩm “Vừa đi đường vừa kể chuyện” của T.Lan).

Mùa xuân năm 1945, Bác Hồ đưa viên phi công Mỹ tên là Shaw (bị rơi tại núi rừng Việt Bắc mà ta cứu được) sang Côn Minh, Trung Quốc trao cho lực lượng Đông Minh. Cảm động trước nghĩa cử này, Viên tư lệnh Tập đoàn Không quân số 14 Mỹ, tướng Claire Chelnault hỏi Bác: “Thưa ngài, những gì Việt Minh cần lúc này?”. Bác nêu hai điều: Đông Minh xác nhận Việt Minh là một lực lượng chống phát xít. Đông Minh cung cấp cho Việt Minh một số chuyên gia giỏi về công nghệ thông tin và một số phương tiện thông tin tốt. Thế là Bác được trực tiếp chọn một số chuyên gia bảo vệ của cơ quan tình báo chiến lược Mỹ (Office Strategic Services – viết

tất OSS) cùng một số thiết bị thông tin... đưa về Tân Trào. Thông qua nhiều tin tức được các báo vụ viên này cung cấp, ngay giữa chiến khu rừng núi bao bọc tứ bề, Bác nắm bắt chuẩn xác tình hình thế giới, cộng với khả năng dự thời cuộc chuẩn xác, đã kịp thời đưa ra quyết sách, làm nên cuộc Cách mạng Tháng Tám 1945.

Trong chiến tranh chống đế quốc Mỹ, ta bắt được nhiều giặc lái Mỹ và cho phép họ nhắn tin về gia đình qua Đài TNVN. Song rất tiếc là làn sóng của TNVN chưa đủ mạnh để chuyển tải những lời nhắn tin ấy sang lãnh thổ Mỹ. Trong dịp đón Chủ tịch Quốc hội Cộng hòa Cu Ba Osvaldo Dorticós thăm hữu nghị Việt Nam đầu năm 1967, Bác thân tình nói: "Việt Nam muốn chuyển tải những lời nhắn tin của các phi công và lính Mỹ bị bắt về gia đình họ và cho cả nhân dân Mỹ biết sự thật về cuộc chiến tranh, mà chưa có cách nào". Chủ tịch Dorticós liền hào hứng bàn: "Chúng ta cùng dùng làn

sóng của Đài phát thanh La Habana vào việc này, thua Chủ tịch". Thế là, tháng sau, vào ngày 1/4/1967, Giám đốc Đài TNVN được nhà nước cử thăm Cu Ba. Tại đây, một văn kiện quan trọng được kí kết: Viện Phát thanh Cu Ba cho Đài TNVN mượn sóng Đài Phát thanh La Habana tải các chương trình vào lãnh thổ Mỹ, theo đó có câu xuống mở đầu "Đài là Đài Tiếng nói Việt Nam phát thanh từ La Habana" (bằng tiếng Anh).

Ông Trần Lâm kể: "Khi được đồng chí Fontane, Bí thư Trung ương Đảng Cộng sản Cu Ba thân tình tiếp và hội kiến, tôi có hỏi "Các đồng chí cho xuống lên câu ấy, có dự tính Mỹ sẽ dội bom La Habana?". Đồng chí đáp: "Vi Việt Nam, nhân dân La Habana sẵn sàng chịu đựng và giáng trả. Nếu không có Việt Nam cầm chân Mỹ thì Mỹ đã đánh Cu Ba rồi".

Kết quả, vào thời điểm tiếng súng mở màn cuộc tổng tấn công và nổi dậy của

quân và dân ta vang lên ở miền Nam (Tết Mậu Thân 1968), thì ở tây bán cầu, Đài phát thanh La Habana khai trương việc chuyển tải các chương trình của Đài Tiếng nói Việt Nam vào đất Mỹ. Nhận được sự thật, nhiều năm liền, nhân dân Mỹ liên tục mít tinh, biểu tình (có những cuộc thu hút trên triệu người), quyết liệt lên án chính quyền Mỹ hiếu chiến, bung bít sự thật, đòi chính quyền Mỹ chấm dứt chiến tranh Việt Nam, nói chuyện với Hà Nội để cứu con em Mỹ bị bắt và rút quân Mỹ về nước... Như vậy, chủ đích của Bác Hồ "mở mặt trận thứ hai chống đế quốc Mỹ ngay trong lòng nước Mỹ" trở thành hiện thực và mục tiêu "Đánh cho Mỹ cút đánh cho Ngụy nhào" được tăng cường và đẩy mạnh.